

Nr 528

Av herr **Hedlund m. fl.**, om deltidarbete i statlig och statsunderstödd tjänst.

(Lika lydande med motion nr 445 i Första kammaren)

I cirkulär till de statliga myndigheterna angående användning av deltidarbete i statens tjänst (SFS 275/1960) meddelas vissa riktlinjer i fråga om användning av deltidarbete. I cirkuläret framhålls bl. a. att på grund av svårigheter att inom den statliga sektorn av arbetsmarknaden förvärva och kvarhålla personal inom skilda yrkeskategorier är det av vikt, att de statliga myndigheterna så långt möjligt tager i anspråk den arbetskraftsreserv, som utgöres av personer, vilka till följd av arbete i hemmet e. d. endast står till arbetsmarknadens förfogande för tjänstgöring under avkortad arbetstid. Deltidarbete bör sålunda kunna komma till användning såväl då det gäller rutinarbete som då fråga är om mera kvalificerade göromål. Vid tveksamhet om lämpligheten, att visst arbete fullgöres av deltidarbetande personal, bör erfarenheter kunna vinnas genom försöksverksamhet.

Staten som arbetsgivare bör nu ha erhållit viss erfarenhet av deltidanställningar. Med utgångspunkt från de erfarenheter som vunnits kan tiden anses mogen att närmare utreda hur de, som på grund av arbete i hemmet endast kan stå till arbetsmarknadens förfogande för en begränsad tid, skall kunna inlemmas i arbetslivet på ett sätt som tillgodoser å ena sidan den enskilde arbetstagaren och dennes funktioner inom familjen och å andra sidan arbetsgivarens rättmätiga krav på den anställde och dennes arbetsprestation.

I våra dagars samhälle är yrkesutbildningen, oavsett det gäller en kortare eller längre sådan, av utomordentlig betydelse. Målsättningen för utbildningen i vårt land får anses vara att varje såväl flicka som pojke, oavsett bostadsort och ekonomiska förhållanden, bör ges möjlighet att skaffa sig lämpligaste utbildning med hänsyn till anlag, lämplighet och intresse. Oavsett vilken yrkesutbildning det gäller svarar staten för en betydande del av kostnaderna. Ju längre och kostsammare utbildningen är desto större blir statens kapitalinvestering i den färdigutbildade individen. Ur samhällets synpunkt är det ekonomiskt angeläget att så stor del som möjligt av det kapital samhället nedlägger i yrkesutbildning får en försvarbar förräntning. Ur individens synpunkt är det likaledes angeläget att nedlagt kapital kan vinna skälig förräntning. Samtidigt härmed är det dock viktigt att var och en i realiteten får möjligheter att konkurrera om tjänster och utöva sitt yrke.

I fråga om den kvinnliga arbetskraft som haft familj eller ensam haft vårdnaden om barn har arbetsmarknaden icke ännu gjort en skälig anpassning till denna kategoris förutsättningar för inpassning i förvärsarbete. Ett tydligt bevis härpå är det bortfall av arbetskraft som är särskilt utmärkande för speciellt kvinnliga yrken. Av "Läroarbetsutredningen på det husliga området" (SOU 28/1957) t. ex. framgår att endast ca 60 procent av de utbildade hushållslärarna varit yrkesutövande under den aktiva yrkesperioden. Liknande är förhållandena inom sjuksköterskeyrket och andra typiskt kvinnliga yrken. Även för de kvinnliga akademikerna har det varit svårt att kunna förena funktionerna i hemmet med förvärsarbete. Den förhållandevis låga yrkesverksamheten bland de kvinnliga akademikerna, framför allt filosofer och farmaceuter, som akademikerräkningen 1955 visar, tyder på detta.

På områden av arbetsmarknaden där deltidstjänstgöring prövats för att öka tillgången på arbetskraft har i allmänhet avsett resultat icke uppnåtts. Anledningen härtill kan ha varit t. ex. olämpliga tjänstgöringstider, deltidstjänster huvudsakligen på vissa typer av tjänster (i regel de lägre), pensionsförmånen otillfredsställande, dåliga befordringsmöjligheter, ofördelaktig inplacering i löneklass med hänsyn till tidigare tjänstgöring.

Vi finner det därför angeläget att frågan om inrättande och organiserande av deltidstjänster inom statlig och statsunderstödd verksamhet blir föremål för en allsidig utredning. I samband härmed bör utredningen få i uppdrag att pröva vilka ändringar i statens allmänna avlösningsreglemente (SAAR), statens pensionsreglemente (SPR) och andra tillämpliga reglementen som är erforderliga för att den deltidsanställda arbetskraften skall få skälig del av de löne-, pensions- och anställningsförmåner i övrigt som gäller den heltidsanställda arbetskraften. Vidare bör prövas möjligheterna till generösare bestämmelser vid inplacering i löneklass med hänsyn till tidigare innehavd tjänst, så att även vid längre frånvaro än tre år tillgodoräkning kan ske.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning rörande ökade möjligheter till deltidarbete i statlig och statsunderstödd tjänst m. m. i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1962

Gunnar Hedlund

Nils G. Hansson
i Skegrie

S. G. W. Wahlund

Sven Vigelsbo

Per Svensson
i Stenkyrka

Gustaf Svensson
i Vä
